

КАФЕДРА ТЕОРІЇ ТА ІСТОРІЇ КУЛЬТУРИ

Мистецтво як естетичний феномен

Освітній ступінь

Магістр

Спеціальність

034 Культурологія

Освітньо-наукова програма

Музична культурологія

Статус

Обов'язкова

Курс	1
Семестр	1

ECTS	4
Годин	120
Лекції	14
Семінари	14
Самостійна робота	92

Форма контролю

екзамен

Інформація про викладача

ПІБ	Андрущенко Тетяна Іванівна професор, доктор філософських наук
Профіль викладача	
e-mail	gerasimenko.tanya22@gmail.com

Анотація навчальної дисципліни

Предмет «Мистецтво як естетичний феномен» є невід'ємною теоретичною складовою мистецько-філософської підготовки фахівця у сфері музичного мистецтва, базовою філософською дисципліною для магістрів всіх напрямків академічної підготовки. Вона сприяє формуванню цілісного світогляду майбутнього фахівця, формує наукові основи естетичного сприйняття дійсності, розуміння та активного творення мистецького процесу, осмислення суспільної ролі музики в сучасній культурі та творчого підходу до власної професійної діяльності. Дисципліна «Мистецтво як естетичний феномен» покликана навчити магістра розуміти мистецтво як форму суспільної свідомості та практичну діяльність людини у тріаді митець - мистецький твір – реципієнт, а естетичну проблематику як важливий теоретико-практичний вияв духовності людини.

Мета курсу – розглянути мистецтво як об'єкт філософської рефлексії, дослідити і реконструювати мистецький процес через його невід'ємні складові: митець - мистецький твір – реципієнт.

Завдання курсу – залучити магістрів до творчих науково-теоретичних дискусій з питань філософії мистецтва і ролі митця у формуванні сучасного культурно – мистецького простору та прищепити їм уміння орієнтуватися в складних філософсько-мистецьких проблемах.

Програмні результати навчання:

ПРН 1. Розуміти специфіку та особливості реалізації культурних ідей, образів та смислів, а також критично оцінювати можливості їхньої інтеграції для розв'язання суспільно-значимих проблем.

ПРН 2. Аналізувати текстові та візуальні джерела інформації щодо культурних явищ та процесів, верифікувати інформацію у відповідності до професійних задач.

ПРН 3. Аналізувати культурні права та свободи людини, форми та механізми їхньої ідентифікації, інкультурації, культурної адаптації з врахуванням регіональної специфіки.

ПРН 4. Популяризувати професію культуролога, дотримуючись етичних принципів.

ПРН 5. Організувати та підтримувати комунікації з органами влади, науково-дослідними установами, інформаційно-аналітичними службами, засобами масової інформації з питань культури.

ПРН 6. Вільно спілкуватись державною та іноземною мовами усно і письмово для обговорення професійних питань, презентації результатів дослідження та проєктів.

ПРН 7. Оцінювати історичні здобутки та новітні досягнення культурології.

ПРН 8. Приймати ефективні рішення щодо розв'язання складних задач і практичних проблем культурного розвитку суспільства.

ПРН 9. Організувати й управляти діяльністю закладів культури та відповідними структурними підрозділами підприємств і установ.

ПРН 12. Збирати, аналізувати та оцінювати емпіричні факти та здійснювати їх інтерпретацію у відповідності до сучасних теоретичних уявлень відповідного напрямку культурології.

ПРН 13. Планувати і виконувати наукові та прикладні дослідження у сфері культурології, генерувати та перевіряти гіпотези, збирати докази та аргументувати висновки.

Основні завдання курсу «Мистецтво як естетичний феномен» визначені необхідністю сформувати у студентів такі **компетентності**:

Інтегральна - Здатність розв'язувати складні задачі та проблеми у галузі професійної діяльності культуролога або у процесі навчання, що передбачає проведення дослідження та/або здійснення інновацій і характеризується невизначеністю умов та вимог.

Загальні:

1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
2. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
3. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
4. Здатність мотивувати людей та рухатись до спільної мети.
5. Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.
6. Здатність до пошуку, опрацюванню та аналізу інформації з різних джерел.

Фахові:

1. Усвідомлення взаємозв'язку культурних текстів та контекстів.
2. Здатність оцінювання та аналізу інформації у процесі реалізації професійної діяльності.
3. Здатність виявляти культурні потреби суспільства та його окремих груп та визначати шляхи їх задоволення, забезпечувати культурні права та свободи людини.
4. Усвідомлення соціальної та етичної місії культуролога, а також можливостей та особливостей практичного використання культурологічного знання.
5. Здатність до ефективної взаємодії з представниками інших професій, а також до залучення до розв'язання проблем культури представників громадськості.
6. Здатність критично осмислювати історичні здобутки та новітні досягнення культури.
7. Здатність професійно діагностувати, прогнозувати, проєктувати й моделювати культурний розвиток різних культурних регіонів, художньої та візуальної культури.

Магістри повинні знати:

- Світоглядну сутність основних етапів розвитку філософії мистецтва як складової двопредметної науки "Естетика";
- Базові поняття курсу «Мистецтво як естетичний феномен»;
- генезу становлення філософської думки у вивченні феномену митця;
- структурні складові мистецького твору як діалектичну взаємодію форми і змісту;

- основні етапи формування філософського осмислення ролі реципієнта у мистецькому процесі.

Магістри повинні вміти:

- аналізувати мистецтво як форму суспільної свідомості і духовно-практичної діяльності;
- виявити сучасне розуміння морфології, семантики, головних понять, і категорій класичної та пост класичної філософії мистецтва;
- охарактеризувати закономірності розвитку мистецького процесу та його складових;
- узагальнювати матеріал курсу та робити висновки щодо особливостей універсалу митця, проблем сучасного мистецького ринку та місця молодого музиканта у ньому;
- використовувати набуті навички та вміння у подальшій професійній діяльності, формуванні власної філософсько-мистецької культури та кар'єри.

Методика викладання передбачає читання лекцій, проведення семінарських занять, індивідуальну самостійну роботу магістрів.

Під час вивчення курсу планується написання контрольного тесту, підсумкових рефератів, захист яких вноситься на екзамен.

Для більш ефективної комунікації з метою розуміння структури навчальної дисципліни та засвоєння матеріалу використовується електронна пошта, месенджер Viber та Google Classroom, Googl meet). Під час навчання використовуються сучасні інформаційно-комунікаційні та мережеві технології для вирішення навчальних завдань, технічні аудіо та відео обладнання тощо.

Основні педагогічні принципи, що допомагають у досягненні максимального ефекту в навчанні та самостійній роботі магістрів:

1. Організація подачі навчального матеріалу крізь призму формування майбутньої професійної діяльності магістра.
2. Створення у навчальному процесі атмосфери творчої свободи та креативного інтелектуального пошуку.
3. Застосування у навчальному процесі сучасних технічних засобів, аудіо-, відео- матеріалів та відвідування культурно-мистецьких закладів.

Навчальна дисципліна складається з одного модуля:

I. Мистецтво як об'єкт філософської рефлексії.

та трьох змістових модулів:

1. Мистецтво як діяльність та форма суспільної свідомості.
2. Митець у системі художнього процесу.
3. Реципієнт і мистецький ринок.

Перелік тем

Тема 1. Предмет курсу «Мистецтво як естетичний феномен».

Семінар 1. Мистецтво в системі художньої культури

Тема 2. Морфологія та видова специфіка мистецтва.

Семінар 2. Семантика мистецтва. Стиль як духовний почерк епохи.

Тема 3. Художній образ як форма мислення у мистецтві. Форма і зміст.

Семінар 3. Аналіз мистецького твору крізь призму художнього образу.

Тема 4. Філософська рецепція художника та мистецький процес.

Семінар 4. Митець у технотронному світі.

Тема 5. Геній і талант у мистецтві.

Семінар 5. Обдарованість та шляхи її розвитку в житті та мистецтві.

Тема 6. Реципієнт як суб'єкт мистецького процесу.

Семінар 6. Реципієнт у музичному мистецтві

Тема 7. Стильова палітра мистецтва ХХ-ХХІ ст. та проблема вибору для реципієнта.

Семінар 7. Український мистецький ринок в контексті світової та національної культури.

Форми та технології навчання

Лекції, семінарські заняття, диспут, презентація, з обов'язковим використанням інформаційно-комунікативних технологій, творчі есе, літературні та музичні інтерпретації, тематичні реферати.

Навчальні ресурси

Необхідна інформація до навчальної дисципліни надсилаються у відповідну групу «Дистанційне навчання»: <https://knmau.com.ua/virtualnij-tur/>.

Система оцінювання

№ з/п	Контрольний захід оцінювання	Всього %
1.	Участь у обговореннях та доповнення на семінарах	20
2.	Реферат за обраною тематикою	10
3.	Презентація досліджень за обраною тематикою	10
4.	Відвідування лекцій	10
5.	Підсумкова контрольна робота	10
6.	Екзамен	40
	Всього	100

Інклюзивне навчання

Навчальна дисципліна може викладатися для більшості магістрів з особливими освітніми потребами.

Неформальна освіта.

Передбачається у межах вивчення навчальної дисципліни участь магістрів у міжнародних та вітчизняних конференціях, конкурсах творчих робіт, круглих столах, відвідування культурно-мистецьких заходів, театрів, мистецьких експозицій та виставок, музичних фестивалів, конкурсів тощо.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

А (90-100 балів) – відповідь студента, яка виявляє бездоганні знання з естетичних проблем; функцій та принципів естетики; стану наукових естетичних досліджень. Враховується також виконання передбаченого програмою обсягу самостійної роботи.

В (82–89 балів) – заслуговує відповідь студента на поставлені питання, що допускає певні неточності стосовно концептуальних аспектів теоретичних. Враховується також виконання передбаченого програмою обсягу самостійної роботи.

С (74–81 балів) – заслуговує відповідь студента на всі поставлені питання з неточностями, помилками, неповнотою аргументації щодо історико-теоретичних концептуальних аспектів, стану теоретичних досліджень. При цьому також враховується виконання передбаченого програмою обсягу самостійної роботи й індивідуальних творчих завдань навчальної дисципліни «Мистецтво як естетичний феномен».

D (64–73 балів) – заслуговує відповідь, в якій допущені грубі помилки, незнання навчального матеріалу в межах програми навчального курсу; при цьому також враховується виконання передбаченого програмою обсягу самостійної роботи й індивідуальних творчих завдань навчальної дисципліни «Мистецтво як естетичний феномен».

E (60–63 балів) – заслуговує відповідь з дисципліни «Мистецтво як естетичний феномен» на поставлені питання, які не демонструють розуміння суті теоретичних питань внаслідок невідвідування лекційних і практичних занять та несистематичного виконання передбаченого програмою обсягу самостійної роботи й індивідуальних творчих завдань навчальної дисципліни.

FХ (35–59 балів) – виставляється студентіві, який не продемонстрував належного рівня знань навчального матеріалу в межах програми курсу «Мистецтво як естетичний феномен»; припустився грубих змістовних помилок, які свідчать про відсутність відповідних знань або їх поверховість; не виконав жодного самостійного та індивідуального завдання, передбаченого навчальною програмою; не вмів узагальнювати та аргументувати власну думку з теоретичних основ навчальної дисципліни. Студент може бути допущений до повторного складання іспиту.

F (0–34 балів) – виставляється студентіві, який не орієнтується в теоретичних питаннях навчального матеріалу в межах програми курсу; не виконав жодного самостійного завдання, передбаченого навчальною програмою; не відвідав жодного лекційного заняття, а тому обов'язково зобов'язаний повторно прослухати та вивчити навчальну дисципліну «Мистецтво як естетичний феномен».

ЛІТЕРАТУРА

1. Естетика: навчальний посібник для гуманітарних спеціальностей / Л.М. Газнюк, С.В. Могильова, Н.О. М'яснікова, Н.М. Салтан. К.: Кондор, 2011. 124 с.
2. Естетика: навчальний посібник для педагогів / під ред. Т.І. Андрущенко. К.: Вид. НПУ імені М.П. Драгоманова, 2014. – 594 с.
3. Естетика: Підручник / Л.Т.Левчук, В.І.Панченко, О.І.Оніщенко, Д.Ю.Кучерюк; За заг.ред. Л.Т.Левчук. К.: Центр учбової літератури, 2010. – 520 с.
4. Естетика: посіб. для підгот. до іспитів / Л.М. Дубчак, П.С. Прибутько. К.: Вид. ПАЛИВОДА А.В., 2007. – 124 с.
5. Естетична освіта педагога: колективна монографія / [Андрущенко Т.І., Грицаєнко П.М., Дорога А.Є. та ін.] за ред. Андрущенко Т.І. К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2015. – 174 с.
6. Мовчан В.С. Естетика: Навчальний посібник. К.: Знання, 2011. 527 с.
7. Андрущенко Т. Феномен естетичного. К.: Знання України, 2007. 270 с.
8. Андрущенко Т.І., Дробот І.І., Легенький Ю.Г. Дизайн. К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2012. 703 с.

Допоміжні

1. Адорно Т. Теорія естетики. К., 2002
2. Арістотель. Поетика. К., 1967.
3. Бичко А. К. Леся Українка (Світоглядно-філософський погляд). К, 2000.
4. Білодід Ю.М., Поліщук О.П. Основи дизайну. К.: Вид. ПАРАПАН, 2004. 240 с.

5. Бовсунівська Т. Історія української естетики першої половини XIX ст. К.: Вид. Дім Д.Бураго, 2001. 344 с.
6. Бондаревська І.А. Парадоксальність естетичного в українській культурі 17-18 століть. К.: Вид. ПАРАПАН, 2005. 308 с.
7. Буало Нікола. Мистецтво поетичне. К. : Мистецтво, 1967. 134 с
8. Булатов М.О. Естетика (Спостереження над її історією). К.: Стилос, 2013.
9. Вернудіна І. В. Особливості понятійно-категоріального апарату теорії творчості в естетиці Івана Франка // Актуальні філософські та культурологічні проблеми сучасності : зб. наук. праць. К, 2000.
10. Веселовська Ганна І. Театральні перехрестя Києва 1900-1910-х рр. (Київський театральний модернізм)/ Державний центр театрального мистецтва ім. Леся Курбаса. К., 2006.
11. Вінкельман Й. Й. Про художній ідеал прекрасного. К., 1990.
12. Гуменюк Т.К. Жак Деррида и постмодернистическое мышление /Т.К.Гуменюк. К., 1999.
13. Дідро Д. Парадокс про актора. К., 1981.
14. Дорога. Є. Проблема традиції: історія і сучасний стан // Наук. зап.: Релігієзнавство. Культурологія. Філософія: зб. наук. праць. К., 2000.
15. Енциклопедія постмодернізму / За ред. Вінквіста Ч. та Тейлора В. К.:Основи,2003.
16. Жукова Н.А. Елітарність як компонент культуротворення: досвід неklasичної естетики. К.: Вид. ПАРАПАН, 2010. 244 с.
17. Затонский Дмитрий Владимирович. Модернизм и постмодернизм: Мысли об извечном коловращении изящных и неизящных искусств (От сочинений Умберто Эко до пророка Екклесиаста). Х. : Фолио, 2000.
18. Іммануїл Кант Естетика. Львів, 2007.
19. Камю А. Міф про Сізіфа - http://portfel.info/dir/k/kamju_alber/mif_pro_sizifa/246-1-0-680
20. Канарский А.С. Диалектика эстетического процесса. К.: 2008. 380 с.
21. Коннов О. Ф. Історична динаміка художнього стилю. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015.
22. Кучерюк А. Ю. Культура слов'ян. Україна в контексті культурно- історичних доль слов'янства // Історія світової культури : Культурні регіони. К., 2000.
23. Левчук Л. Т. Українська естетика XX століття в іменах : Гнат Хоткевич // Актуальні філософські та культурологічні проблеми сучасності. К., 2003.
24. Левчук Л.Т. Західноєвропейська естетика XX століття: Навч. посібник. К.: Либідь, 1997. 224 с.
25. Левчук Л.Т. Психологія: історія, теорія, мистецька практика: Навч. посібник. К.: Либідь, 2002. 255 с.
26. Левчук Л.Т. Українська естетика: традиції та сучасний стан. Черкаси: „Маклаут”, 2011. 340 с.
27. Лессінг Г.-Е. Лаокоон. Київ, «Мистецтво», 1968 288 с.
28. Лустенко А.Ю. Проблема обыденности в философско-эстетическом контексте. К.: Изд. ПАРАПАН, 2011. 244 с.
29. Маламура О. О. Оскар Уайльд: «естетизм» в контексті романтичного проекту // Актуальні філософські та культурологічні проблеми сучасності/ Зб. наук, праць (альманах). К., 2000.
30. Михайленко В. Є, Яковлев М. І. Основи композиції: геометричні аспекти художнього формотворення. К., 2004.
31. Оніщенко О. І. Художня творчість у контексті гуманітарного знання. К., 2001.
32. Павличко С. Д. Дискурс модернізму в українській літературі. К., 1999.

33. Павлова О. Онтологічний статус естетичного досвіду. К.: Вид. ПАРАПАН, 2008. 262 с.
34. Панченко В. І. Мистецтво в контексті культури. К., 1998.
35. Поліщук О.П. Художнє мислення. К.: Вид. ПАРАПАН, 2007. 208 с.
36. Попович М. В. Світогляд стародавніх слов'ян. К., 1985.
37. Роменець В. А. Психологія творчості. К., 2001.
38. Татаркевич В. Історія шести понять: Мистецтво. Прекрасне. Форма. Творчість. Відтворництво. Естет. переживання. К.: Юніверс, 2001.
39. Український авангард (перша третина ХХ століття): метод. рек.: для студ. іст. ф-ту / Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка / Оксана Олександрівна Смержевська (упоряд.) К. : Знання України, 2008.
40. Український авангард 1910—1930 рр. Київ. Мистецтво. 1996.
41. Український художній авангард: підруч. бібліогр. до теми :бібліогр. покажч. / Головне управління культури і мистецтв Київської міської держ. адміністрації; Публічна бібліотека ім. Лесі Українки. Відділ мистецтв / Л.С. Криворучко (уклад.), М.Г. Іванова (уклад.). К.: 2008.
42. Федій Ольга. Естетичне виховання першокласників засобами української народної дитячої пісні: методичні рекомендації. Полтава, 1995. 32 с.
43. Франко І. Із секретів поетичної творчості. // Збір. тв.: в 50 т. К., 1981. Т. 31 С. 77- 118
44. Шіллер Ф. Естетика. К.: Мистецтво, 1974.

Інформаційні ресурси

<http://nbuv.gov.ua/node/554> - Пошук у електронному каталозі Національної бібліотеки імені В.І.Вернадського

<http://www.npu-etestet.com.ua/> - Кафедра етики та естетики НПУ ім.М.П. Драгоманова

<https://www.facebook.com/etestet.npu.edu.ua/> - Кафедра етики та естетики НПУ ім. М.П. Драгоманова

<http://filosof.com.ua/about.htm> - Інститут філософії ім.Г.С.Сковороди

<http://philpapers.org/browse/aesthetics/> - Бібліографія з естетики